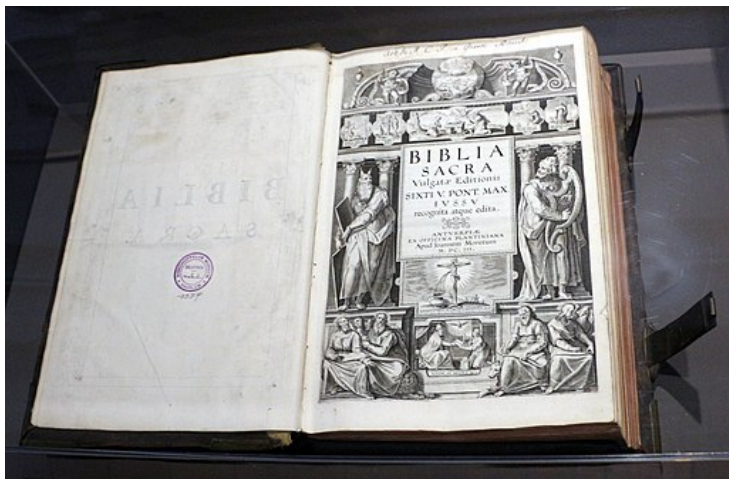

Bolivias osäkra framtid

Vem bestämmer Bolivias framtid?

Bolivias demokratiska process stoppades 10 november 2019 via genomförandet av en statskupp mot regeringen Evo Morales. Förevändningen var att det förekommit valfusk. Sedan dess utövar imperialismen och dess interna allierade en omfattande poliskontroll över tidigare myndigheter och ledare för landets sociala rörelser. Det handlar för kuppmaakarna om att återupprätta en reaktionär och nyliberal regim som är knuten till Internationella Valutafonden IMF, som i sin tur lyder under Trumps Latinamerikapolitik och som kommer att avveckla de sociala och ekonomiska framstegen som uppnått de senaste femton åren.

Trots övergångskaraktären av den självutnämnda regeringen under Jeanine Añez, representant för MDS som inte ens fick 5 procent av rösterna och som tog makten uppbackad av polis och militär och en mobilisering av medel- och överklass, vidtar den strukturella reformer som syftar till att försvaga staten, den interna marknaden och ekonomin. Naturresurserna och det nationella oberoendet säljs ut. Det är en politik som avvisas av två tredjedelar av parlamentsledamöterna, folkliga rörelser och delar av det internationella samfundet.

Hur skulle det kunna vara annorlunda: USA:s regering utnyttjar nyckelfigurer inom den nya regeringen; det kontrollerar Erick Foronda, det har 25 funktionärer i ambassaden i La Paz, presidentämbetets privatsekreterare, Jorge Quiroga som talesman för de exilkubanska grupperna i Miami, senator Oscar Ortiz från MDS som förlorat presidentvalet och är knuten till stiftelser i USA och regionala maktgrupper i östra Bolivia. Majoriteten av ministrarna är medlemmar av det lilla partiet MDS, som har en ultraliberal och rasistisk tendens, med störst förankring i Santa Cruz och Beni. Regioner där de jordägande oligarkerna har stor makt.

Tre viktiga ekonomiska beslut har tagits de senaste veckorna av kuppregimen:

- Frisläppande av soja- och livsmedellexport, med prioritering av utrikesmarknader. Det öppnar för stigande priser på hemmamarknaden och risk för valutafall.
- Regler som konsoliderar ägandet av stora boskapshjordar i Beni, vilket är en fortsättning på beslut av den förra regeringen med syfte att exportera kött till Kina.
- Tillstånd för Bolivias Centralbank att hålla inne 2,8 miljarder Bs. i löne- och administrativa kostnader.

Vad gäller de strategiska företagen Bolivian Fiscal Oilfields YPBF och Bolivian Lithium Deposits YLB så är det förstnämnda källan till landets viktigaste importinkomster och för omfördelning av resurser. Sedan tidigare inne i ett skede av industrialisering, för att vidareförädla produkterna i landet före export. Den andra, YLB, anses vara basen för den framtida ekonomin. Väl att märka är att båda är i blickfånget för stora multinationella företag. De vill se en privatisering och ta kontroll med tanke på att den globala marknaden för litium är avgörande för tillverkning av högteknologi och betingar höga priser. Naturgas i sin tur är nyckeln till affärer

med Brasilien och Argentina.

Vad gäller internationell politik har övergångsregeringen snabbt intagit totalt annorlunda positioner och beslut jämfört med den tidigare regeringen. Kuppregeringen ansluter sig till USA:s regionala strategi av dominans och avvecklar integrationssträvanden bland de latinamerikanska och karibiska länderna. Bolivia har lämnat Bolivarian Alternative of the Americas (ALBA) och Union of South American Nations (UNASUR), de främsta uttrycken för en latinamerikansk integration utanför USA:s kontroll. Istället har Bolivia gått med i den reaktionära Limagruppen, vars främsta mål är att störta regeringen Maduro i Venezuela, och erkänner den självutnämnde Guaidó som president i Venezuela. Bolivia stärker USA:s positioner i de Amerikanska Staternas Organisation OAS.

De bilaterala relationerna med Mexiko och Argentina har drastiskt försämrats på grund av konflikter kring asyl och flyktingstatus som Evo Morales först fick i Mexiko och sedan i Argentina. Spänningen har nått en extrem nivå i och med att den mexikanska regeringen har inlett ett domstolsärende i Internationella Domstolen i Haag, ICJ, eftersom dess ambassad i La Paz belägras av polis och säkerhetsstyrkor. Något som Mexiko anser vara ett brott mot Wienkonventionen. I Mexikos ambassad finns flera tidigare ministrar som anklagas för uppror och terrorism av den nuvarande regeringen, som vill gripa dem.

Den brasilianska regeringen under Jair Bolsonaro, med den största ekonomin och politiska makten i regionen, erkände precis som USA omgående regeringen Añez. De nya bolivianska myndigheterna inom energisektorn har börjat omförhandla exporten av gas till det stora grannlandet, Boliviias viktigaste handelspartner. Övriga grannländer har varit försiktiga i krisen i ett läge där det sker mycket regionalt och globalt.

Eskaleringen och konsolideringen av statskuppen leddes i de stora anti-Evo mobiliseringarna av Fernando Camacho i Santa Cruz och Marco Pumari i Potosí. Vidare av den presidentkandidat som blev tvåa efter Evo Morales i valet, Carlos Mesa och hans Citizen Community, CC. Dessutom av välorganiserade unga människor i landet, särskilt medlemmar i Cruceñista Youth Union och Cochala Youth Resistance som attackerade sociala rörelser och fackföreningar. De förnedrar meningsmotståndare från ursprungsbefolkningarna med stöd av flera stora medier. Bland dem den dominerande tidningen Pagina Siete och av TV-kanalen CNN.

Ursprungsbefolkningens protester mot kuppen möttes med våld och resulterade i massakrer i La Paz och Sacaba. Militär och polis dödade 25 på dessa två ställen och ytterligare 9 i övriga landet. Flera hundra har skadats och anhållits enligt Inter-American Commission on Human Rights.

Motståndet mot de nya makthavarna intensifierades när polis och civila rev ner och brände Wiphalaflaggan, som representerar ursprungsbefolkningen och deras kultur. Detta åtföljdes av rasistiska och fundamentalistiska religiösa tal med slagordet 'Bibeln har återvänt till Regeringspalatset.' Denna situation av konfrontation och dess konsekvenser med döda och skadade undersöktes av såväl FN som the Inter-American Commission on Human Rights (IACHR). I sina rapporter fördömer de morderna och kränkningarna av mänskliga rättigheter, samt varnar för risken av straffrihet för de skyldiga. IACHR avgav rapport i ett offentligt möte i OAS.

I ett uttalande från OAS den 29 november sägs: 'IACHR noterar att minoritetsgruppen i senaten den 12 november ? sammankallades och röstade utan det lagstadgade nödvändiga antalet ledamöter ? och valde den nya ledaren för den lagstiftande församlingen som förklarade sig vara övergångspresident i Bolivia. Konstitutionsdomstolen stödde hennes anspråk. IACHR anser att det är nödvändigt att påbörja en nationell och öppen process, som är inkluderande och representativ i en dialog för att utse medlemmarna i en förnyad valmyndighet och organisera transparenta och trovärdiga val inom 90 dagar. Det så att en grundlagsenlig lösning uppnås.'

EU, FN och Bolivian Episcopal Conference (CEB) har försökt medla för en fredlig lösning mellan Añezregeringen och Evo Morales majoritetsparti MAS. Enligt överenskommelsen ska två tredjedelar av posterna i Högsta valmyndigheten gå till MAS, val ska hållas i början på 2020 och garantier ska ges för att undvika politisk förföljelse av dagens opposition.

Valdomstolen har tillkännagivit att valdag ska utlysas under de första dagarna av 2020. Valet kommer förmodligen att hållas med en första omgång i april, och om nödvändigt, en andra i maj. Det kräver att man gör en lagligt bindande definition vad gäller giltigheten

av dagens parlament, som avslutar sina mandat den 22 januari 2020. Högsta Domstolen skulle då kunna besluta att mandatet förlängs tillsammans med det som Añez har. [22 januari är också då Evo Morales mandat från valet 2014 enligt Grundlagen löper ut].

Det finns flera möjliga scenarier om de olika kandidaterna och deras möjligheter att gå till val. Två organisationer har gått till Valdomstolen för att hindra MAS från att delta. Motiveringen skulle vara att partiet är ansvarigt för valfusk i valet 20 oktober. Om MAS förbjuds skulle det leda till en ohållbar politisk och social situation på grund av partiets stöd bland fackföreningar, ursprungsbefolkning, bönder, sociala rörelser och fattiga grannskap.

Även om det inte är klart vilka som kommer att kandidera kan man göra en analys av de politiska krafter och kandidater som är troliga.

MAS har beslutat att välja Evo Morales som ledare för valkampanjen, trots att han befinner sig i politisk asyl i Argentina. Morales har fortfarande stort stöd i hela landet. Potentiella kandidater för MAS är Andronico Rodriguez, en ung cocaodlare från Chapare, Luis Arce framgångsrik f.d. ekonomiminister och David Choquehuanca, tidigare utrikesminister, Diego Pary, också tidigare utrikesminister, Adriana Salvatierra, nuvarande parlamentsledamot och Leonilda Zurita, historisk MAS-ledare. Förmodligen kommer de två som ska kandidera till president och vicepresident att utses vid en MAS-kongress i mitten på januari.

MAS kan försvagas om det finns motsättningar inom partiet, vilket några hävdar. De skulle vara mellan parlamentsledamöterna, som vill ha en fredlig samexistens med den nuvarande regeringen, och ledare som kräver att deras krav uppfylls. MAS väljarstöd var 2005 uppe i 54 procent, 2009 var den 64 procent, 2014 var den 61 procent och i valet i oktober, som förkastades i och med kuppen, var den 47 procent.

Såväl gamla som nya kandidater träder fram från de politiska krafter som lyckades störta Morales. Comunidad Ciudadana, CC, har bekräftat sin nominering av Carlos Mesa och Gustavo Pedraza, som fick 36 procent av rösterna i oktober och kom tvåa, drygt 10 procent efter Evo Morales. Trots hotfullt tal tidigare har CC hållit låg profil under den nya regeringen. Mesa har gått så långt som att antyda att han vill fortsätta en del av den politik som Evo Morales drev. Mesa har viktiga politiska avtal med borgmästaren i La Paz, Luis Revilla, och guvernören i Tarija, Adrian Oliva. Mesa stöddes av affärsmannen och ledaren för partiet National Unit, UN, Samuel Doria Medina. Denne kan antingen behålla sitt stöd till Mesa, eller lansera en egen kandidatur.

Koreafödde kandidaten Chi Hyun Chung, som överraskande fick 8 procent av rösterna i valet i oktober, har sagt att han ställer upp, men har inget parti bakom sig.

Sedan har vi Fernando Camacho som ledde en eskalering av de våldsamma protesterna och som slutligen medförde att Morales tvingades avgå. Camacho gick in i det övergivna regeringspalatset 10 november med en bibel och ett 'avskedsbrev' från Morales. Camacho har deklarerat att han ställer upp och har fått stöd från flera olika grupper som National Revolutionary Movement MNR, Christian Democratic Party PDC, Civic Unit Solidarity UCS och National Action Party PANBOL. Han har väckt stora förhoppningar bland viktiga sociala sektorer i Santa Cruz och i östra Bolivia, samt från andra städer. När det såg ut som att han skulle ställa upp med en liknande figur från Potosí, Maro Pumpari, kom det snart fram bandupptagningar som avslöjade utpressning, krav på mutor och utnämningar. Camacho är en stark kandidat genom sitt ledarskap. Viktigt är också att den tidigare ministern och tidigare borgmästaren i La Paz, nyliberalen Ronald McLean, offentligt har presenterat sig som Camachos kampanjledare.

Slutligen finns det stor osäkerhet om det parti som idag kontrollerar regeringen, MDS. Dess ledare är guvernör i den mäktiga provinsen Santa Cruz, Ruben Costas. Hans kandidat i de senaste valen, senator Oscar Ortiz, fick knappt 4 procent av rösterna. Flera möjligheter är möjliga: Costas kan vara en stark kandidat utan att utesluta den nuvarande Jeanine Añez, som fått betydande stöd från sin region Beni. Också den tidigare guvernören i Beni, Ernesto Suarez, är en möjlighet. Inte heller är det omöjligt att MDS ingår en pakt med Camacho.

Bilden kommer gradvis att klarna under de kommande veckorna. Datum för valet, registrering av kandidaterna och valkampanjerna sker under fruktan och tvivel. Med tanke på bakgrunden och de första opinionsundersökningarna så har MAS det största stödet i

befolkningen, följt av CC. Om nomineringen som anges ovan blir verklighet, skulle MAS kunna vinna första valomgången, men skulle få svårigheter att vinna också i den andra mot en allians av samtliga övriga politiska partier.

Den största osäkerheten gäller dock besluten och strategin som USA kommer att välja. Med sin inblandning i fruktan för en ny valseger för MAS, och Morales ande som svävar över det.

Eduardo Paz Rada, Rebellion, Spanien 191230